

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

ОДЛУКА

Датум усвајања: 18. јун 2010. године

Живко ЖИВКОВИЋ, предмет бр. 28/08, Божидар ПЕРОВИЋ, 65/08, Арсеније ДИМИТРИЈЕВИЋ, 68/08 и Драгиша АЛЕКСИЋ, 40/09

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању 18. јуна 2010. године, у присуству следећих чланова:

г. Марека НОВИЦКОГ, председавајућег
г. Пола ЛЕМЕНСА
гђе Кристин ЧИНКИН

Уз помоћ

г. Рацеша ТАЛВАРА, извршног службеника

Након што је размотрила изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године, о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, одлучила је следеће:

I ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба г. Живковића (предмет бр. 28/08) уложена је 18. јула 2008. године и уписана је тог истог дана, док су остале предметне жалбе (Перовић - предмет бр. 65/08, Димитријевић - предмет бр. 68/08 и Алексић - предмет бр. 40/09) уложене 15. децембра 2008. године и тог истог дана уписане. У поступку пред Комисијом, господу Перовића, Димитријевића и Алексића у почетку је заступао Дански савет

за избеглице (ДСИ). Међутим, ДСИ се повукао из поступка пред Комисијом у децембру 2009. године.

2. Комисија је жалбу г. Живковића проследила Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС) 21. октобра 2008. и 19. јануара 2009. године, и од њега затражила да у име УНМИК-а изнесе коментар на прихватљивост и меритум жалбе. СПГС је одговорио пославши коментар уз допис од 11. марта 2009. године. Комисија је жалбу г. Перовића проследила 26. маја 2009. године, жалбу г. Димитријевића 25. марта 2009, а жалбу г. Алексића 28. маја 2009. године. СПГС је коментар УНМИК-а у случају г. Перовића доставио 15. јуна 2009. године, у случају г. Димитријевића 18. јуна 2009, а у случају г. Алексића 17. јуна 2009. године.
3. Комисија је примила додатне информације од г. Живковића 29. маја 2009, од г. Перовића у априлу 2009, а од г. Алексића у септембру 2009. године.

II ЧИЊЕНИЦЕ

4. Сва четворица жалилаца су становници Косова који тренутно живе у Србији као расељена лица. Били су власници непокретне имовине на Косову, где су живели до 1999. године, кад су из страха од сукоба напустили Косово. Касније су сазнали да им је имовина оштећена и уништена у другој половини 1999. године.
5. Сви жалиоци су поднели тужбе надлежним судовима против УНМИК-а, КФОР-а, косовских привремених институција самоуправе (ПИС) и односних општина, у којима траже накнаду штете причињене њиховој имовини. Те тужбе су у судовима заведене у другој половини 2004. године.
6. До краја 2008. године, судови нису контактирали жалиоце нити је иједно рочиште било заказано.
7. Тужбе жалилаца припадају групи од приближно 17.000 одштетних захтева које су поднели Срби који су због сукоба напустили своје домове на Косову 1999. године и чија је имовина потом били оштећена или уништена. Да би испунили законом предвиђен петогодишњи рок за подношење одштетних захтева у грађанском поступку, ови тужиоци су своје тужбе поднели косовским судовима у отприлике исто време у 2004. години. Тужбе су уложене против УНМИК-а, КФОР-а, ПИС-а и, у већини случајева, против релевантних општина (видети случај *Милогорић и остали* Саветодавне комисије за људска права (у даљем тексту: ХРА), предмети бр. 38/08, 58/08, 61/08, 63/08 и 69/08, мишљење од 24. марта 2010, ст. 1; у вези са правном основом на којој тужиоци темеље своје тужбе видети став 5 истог мишљења).
8. У вези са овим предметима, 26. августа 2004. године, директор Одељења правде (ОП) УНМИК-а је послао допис председницима свих општинских и окружних судова и председнику Врховног суда Косова. У том допису, директор ОП помиње да је „више од 14,000” таквих тужби поднето, указује „да ће тако огроман прилив предмета створити проблеме судовима” и тражи да „ниједан [такав] предмет не буде заказан за рочиште све док заједнички не одлучимо како да на најбољи начин извршимо обраду ових предмета” (цео текст дописа видети у ставу 6 мишљења у случају *Милогорић и остали*, наведеног у горњем ставу 7).

9. Дана 15. новембра 2005. године, ОП је позвало судове да почну обраду тужби за накнаду штете коју су починила идентификована физичка лица и штете која је причињена након октобра 2000. године, будући да више нису постојале “препреке за ефикасну обраду ових предмета”. Допис се није односио на тужбе које се тичу оружаног сукоба из 1999. године.
10. Дана 28. септембра 2008. године, директор ОП је обавестио судове да би сада требало да почну да обрађују предмете који нису били заказивани у складу са захтевом ОП од 26. августа 2004. године.
11. Дана 9. децембра 2008, одговорности УНМИК-а у области правосуђа на Косову су престале, а мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (С/ПРСТ/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
12. Околности појединачних предметних случајева изнете су у додатку овој одлуци.

III ЖАЛБЕ

13. Жалиоци у суштини тврде да су надлежни судови обуставили поступке по њиховим тужбама за добијање одштете за уништenu имовину и да због тога ти поступци нису завршени у разумном року, што представља кршење члана 6.1 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП). Они тврде да је из истог разлога повређено и њихово право на делотворан правни лек према члану 13 ЕКЉП.
14. Жалиоци се даље жале на повреду права на имовину, загарантованог чланом 1 Протокола бр. 1 ЕКЉП. Господин Живковић се углавном жали на чињеницу да му је имовина оштећена и уништена. Господа Перовић, Димитријевић и Алексић се жале на одбијање надлежних судова да решавају њихове одштетне захтеве.
15. Господа Перовић, Димитријевић и Алексић такође наводе повреду својих права на породични живот и дом (члан 8 ЕКЉП), будући да им је онемогућен повратак у домове.

IV ОБЈЕДИЊЕЊЕ ЖАЛБИ

16. Сходно правилу 20 свог Пословника, Комисија је одлучила да ове четири жалбе обједини.

V ПРАВО

17. Пре него што почне да разматра меритум предмета, Комисија мора да одлучи да ли да тај предмет прихвати, узимајући у обзир критеријуме прихватљивости из чланова 1. 2 и 3 Уредбе УНМИК-а 2006/12, од 23. марта 2006. године, о оснивању Саветодавне комисије за људска права.

18. С обзиром на заједничку чињеничну и правну позадину предмета жалилаца, Комисија сматра примереним да различите коментаре које је СПГС дао за ова четири предметна случаја споји и да бројне аргументе изнете о сваком од предмета појединачно сматра меродавним за сва четири предмета заједно.
19. СПГС сматра да су жалбе које су поднела четворица жалилаца неприхватљиве због неискоришћености правних лекова. Он наводи да је, 15. новембра 2005. Године, ОП позвало судове да почну обраду тужби за накнаду штете коју су починила идентификовна физичка лица и штете која је причињена након октобра 2000. године, будући да у овим предметима више нису постојале препреке за њихову ефикасну обраду. Дана 28. септембра 2008. године, након консултација са Судским саветом Косова, који се сложио да пружи логистичку подршку за обраду преосталих одштетних захтева, мишљење ОП је било да преостале предмете треба обрадити и судови су о томе били обавештени. СПГС примећује да су претходно поменути предмети онедавно поново активирани.
20. Сходно томе и с обзиром на чињеницу да су судски поступци по тужбама за добијање одштете у току пред надлежним судовима и да ће те тужбе сада бити процесуиране, СПГС наводи да су предметне жалбе очигледно неприхватљиве због неискоришћености правних лекова.
21. Комисија примећује да је сврха услова исцрпености расположивих правних лекова да омогући УНМИК-у да спречи или исправи повреде права које му се приписују пре него што жалбе у вези с тим повредама буду поднете Комисији. Према члану 3.1 Уредбе бр. 2006/12, жалилац би по правилу требало да прибегне правним средствима која су доступна и довољна да исправе наведене повреде права. Постојање тих средстава мора да буде довољно сигурно, не само у теорији већ и у пракси, јер би им у супротном недостајала потребна доступност и делотворност (видети случај *Баљај и остали*, предмет ХРАП-а бр. 04/07, одлука од 31. марта 2010, ст. 45 и случај *Н.М. и остали*, бр. 26/08, одлука од 31. марта 2010, ст. 35; упоредити, кад је реч о услову исцрпености домаћих правних лекова према члану 35.1 ЕКЉП, Европски суд за људска права (ЕСЉП) (Велико веће), *Демопулос и остали против Турске*, бр. 46113/99 итд, одлука од 1. марта 2010, ст. 70, наводе из судске праксе ЕСЉП, *Аквидар и остали против Турске*, пресуда од 16. септембра 1996, *Извештаји о пресудама и одлукама*, 1996-IV, стр. 1210, ст. 66).
22. Комисија сматра да се приговор заснован на неисцрпености правних лекова не може испитивати уопштено, већ би га требало размотрити у специфичном контексту сваке од разноврсних жалби. У том контексту ће Комисија разматрати и питање да ли извесне жалбе покрећу неке друге приговоре везане за њихову прихватљивост (видети, у истом смислу, случај *Милогорић*, предмет ХРАП-а бр. 38/08, одлука од 22. маја 2009, ст. 15).

Наводна повреда чланова 6.1 и 13 ЕКЉП

23. Комисија сматра да у делу у којем се жалиоци позивају на повреду чланова 6.1 и 13 ЕКЉП, они заправо улажу две жалбе (видети приступ усвојен у случају *Милогорић*, предмет ХРАП-а поменут у горњем ставу 22; упоредити са ЕСЉП, *Аћимовић против Хрватске*, бр. 48776/99, одлука од 30. маја 2000; ЕСЉП, *Кутинић против Хрватске*, бр. 48778/99, одлука од 11. јула 2000). С једне стране, они се

жале на чињеницу да им је због обуставе поступка у надлежним судовима онемогућено решавање њихових тужби за добијање одштете за уништenu имовину. Комисија сматра да ова жалба може да покрене питање њиховог права на приступ суду према члану 6.1 ЕКЈП и права на делотворан правни лек према члану 13 ЕКЈП. С друге стране, они се жале на дужину трајања поступка пред надлежним судовима, због чињенице да је поступак покренут 2004. године а да њихове тужбе од тада нису биле разматране. Ова жалба може да покрене питање њиховог права на судску одлуку у разумном року, у смислу члана 6.1 ЕКЈП.

24. Комисија примећује да СПГС у својим коментарима није указао ни на један одређени правни лек који жалиоцима стоји на располагању кад је реч о обустави или трајању поступка. Са своје стране, Комисија не види ниједан такав лек. Чињеница да је 28. септембра 2008. године судовима наложено да наставе процесуирање тужби, као што су оне које су поднели жалиоци, није релевантна са тачке гледишта правних лекова које жалиоци треба да искористе. Комисија, према томе, закључује да жалбе уложене на основу чланова 6.1 и 13 ЕКЈП не могу да буду одбијене због неисцрпености правних лекова у смислу члана 3.1 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 (видети став 17 у случају *Милогорић*, предмет ХРАП-а претходно навођен у ставу 22).
25. Комисија надаље подсећа на своју одлуку у случају *Милогорић*, где жалиоци, на основу чланова 6.1 и 13 ЕКЈП, покрећу озбиљна чињенична и правна питања, чије решавање зависи од испитивања меритума. Сходно томе, Комисија закључује да ове жалбе нису очигледно неосноване у смислу члана 3.3 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 (ХРАП, *Милогорић*, поменут у горњем ставу 22, ст. 18).
26. Нису установљени други разлози на основу којих би ове жалбе биле проглашене неприхватљивим.

Наводна повреда члана 1 Протокола бр. 1 ЕКЈП

27. Сви жалиоци се жале на повреду права на имовину (члан 1 Протокола бр. 1). Господин Живковић се углавном жали на чињеницу да му је имовина оштећена и уништена. Господа Перовић, Димитријевић и Алексић се жале на одбијање надлежних судова да решавају њихове одштетне захтеве.
28. Комисија подсећа да, према члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има надлежност да решава „жалбе које се односе на наводне повреде људских права које су се десиле након 23. априла 2005. Године или које произилазе из чињеница које су настале пре овог датума кад те чињенице доводе до континуираног кршења људских права”. Оштећење или уништење имовине је тренутан чин који не доводи до континуираног кршења права (видети случај *Лајовић*, ХРАП предмет бр. 09/08, одлука од 16. јула 2008, ст. 7). Из тога следи да је овај део жалбе г. Живковића ван временске надлежности Комисије (*ратионе темпорис*).
29. Кад је реч о жалбама гг. Перовића, Димитријевића и Алексића, истина је да се ови жалиоци не жале директно на оштећење и уништење своје имовине, већ на чињеницу да услед обуставе поступака које су покренули нису били у могућности да до сада добију одштету. При свему томе, уколико се судски поступак помиње са тачке гледишта права на имовину, тај поступак се не може раздвојити од радњи на којима су тужбе пред судовима засноване. Или, одређеније изражено, како то чини Европски суд за људска права у погледу своје надлежности према ЕКЈП:

„ ... временска надлежност Суда одређује се у односу на чињенице које доводе до наводног мешања (ометања). Накнадна неуспешност правних лекова чији је циљ да се уклони то ометање не може се подвести под временску надлежност Суда” (ЕСЈП, Велико веће, *Блечић против Хрватске*, бр. 59532, пресуда од 8. Марта 2006. Године, ст. 77, ЕКЈП, 2006-III).

30. Из тога следи да је и овај део жалби гг. Перовића, Димитријевића и Алексића ван временске надлежности Комисије (видети претходно навођени предмет ХРАП-а, *Гојковић*, ст. 24-25).

Наводна повреда члана 8 ЕКЈП

31. Господа Перовић, Димитријевић и Алескић се жале на повреду својих права на породични живот и дом (члан 8 ЕКЈП).
32. Како је претходно примећено, имовина жалилаца, укључујући куће на Косову у којима су живели са својим породицама, уништена је у другој половини 1999. године. Из претходно поменутих разлога, свака жалба која се односи на уништење дома жалилаца је ван временске надлежности Комисије (видети ст. 29 и 30).
33. Осим тога, овај део жалби није поткрепљен.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- **ПРОГЛАШАВА ПРИХВАТЉИВИМ ЖАЛБЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ПРАВО НА ПРИСТУП СУДУ И ПРАВО НА ДЕЛОТВОРАН ПРАВНИ ЛЕК (ЧЛАНОВИ 6.1 И 13 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА) И ПРАВО НА СУДСКУ ОДЛУКУ У РАЗУМНОМ РОКУ (ЧЛАН 6.1 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА);**
- **ПРОГЛАШАВА НЕПРИХВАТЉИВИМ ОСТАТАК ЖАЛБИ.**

Раџеш ТАЛВАР
извршни службеник

Марек НОВИЦКИ
председавајући

Додатак

Предмет бр. 28/08, Живко Живковић

1. Жалилац је становник Косова који тренутно као расељено лице живи у Србији.
2. Он је власник куће у Приштини, где је живео до августа 1999. године. Суседи су га обавестили да му је имовина опустошена и разрушена у другој половини 1999. године.
3. У јуну 2004. године, жалилац је уложио тужбу за накнаду штете Окружном суду у Приштини против Општине Приштина, ПИС, УНМИК-а и КФОР-а, у којој тражи одштету за своју уништену имовину. Жалилац потражује 36.000 евра за накнаду штете.
4. До краја 2008. године, Окружни суд није ниједном контактирао жалиоца и ниједно рочиште није било заказано.

Предмет бр. 65/08, Божидар Перовић

5. Жалилац је становник Косова који тренутно живи као расељено лице у Србији.
6. Жалилац је власник куће у општини Дечане, где је живео до јуна 1999. године. Суседи су га обавестили да му је имовина опустошена и разрушена у другој половини 1999. године.
7. Дана 2. јула 2004. године, жалилац је уложио тужбу за накнаду штете Општинском суду у Дечану против Општине Дечане, ПИС, УНМИК-а и КФОР-а, у којој тражи одштету за своју уништену имовину. Он потражује 68.000 евра за накнаду штете.
8. До краја 2008. године, Општински суд није ниједном контактирао жалиоца и ниједно рочиште није било заказано.

Предмет бр. 68/08, Арсеније Димитријевић

9. Жалилац је становник Косова који тренутно живи као расељено лице у Србији.
10. Он је власник две куће у Призрену, где је живео до јуна 1999. године. Суседи су га обавестили да му је једна од кућа уништена у другој половини 1999. године.
11. Дана 9. јуна 2004. године, жалилац је уложио тужбу за накнаду штете Општинском суду у Призрену против Општине Призрен, ПИС, УНМИК-а и КФОР-а, у којој тражи одштету за своју уништену имовину. Он потражује 604.000 евра за накнаду штете.
12. До краја 2008. године, Општински суд није ниједном контактирао жалиоца и ниједно рочиште није било заказано.

Предмет бр. 40/09, Драгиша Алексић

13. Жалилац је становник Косова који тренутно живи као расељено лице у Србији.
14. Жалиочев покојни отац је био власник куће у општини Подујево, где је са својом породицом живео до јуна 1999. године. Суседи су их обавестили да је кућа уништена у другој половини 1999. године.
15. Дана 6. јула 2004. године, жалилац је, у својству наследника свог преминулог оца, уложио тужбу за накнаду штете Општинском суду у Подујеву против Општине Подујево, ПИС, УНМИК-а и КФОР-а, у којој тражи одштету за своју уништену имовину. Он потражује 103.500 евра за накнаду штете.
16. До краја 2008. године, Општински суд није ниједном контактирао жалиоца и ниједно рочиште није било заказано.